

Awat Asadi

Der Kurdistan-Irak-Konflikt. Der Weg zur Autonomie seit dem Ersten Weltkrieg (Kurdystan-Irak-Konflikt. Droga do Autonomii od czasu I wojny światowej),

Berlin, Hans Schiler, 2007, ss. 526

Na przełomie XX i XXI wieku wzrosło zainteresowanie światowej opinii publicznej kwestią kurdyjską na Bliskim Wschodzie. Spowodowane jest to zaangażowaniem militarnym i politycznym takich państw, jak USA, Wielka Brytania czy Francja w oswobodzenie Kuwejtu po agresji armii irackiej Saddama Husajna w 1991 roku oraz sprowokowaniem przez Amerykanów powstań szyitów na południu Iraku i Kurdów na północy. Pozbawione pomocy aliantów oba ruchy oporu zostają brutalnie stłumione przez Husajna i następuje masowy exodus, szczególnie Kurdów do Turcji. Sytuacja ta zmusza państwa sprzymierzone do podjęcia działań zaradczych, ustanawia się więc strefę zakazu lotów, a z kurdyjskich prowincji Iraku tworzy się Autonomię Kurdyjską pod ich protektoratem. Wydarzenia te oraz wkład Kurdów w likwidację reżimu i ustanowienie nowego państwa irackiego po obaleniu rządów Saddama Husajna w 2003 roku powodują wzrost zainteresowania sytuacją Kurdów, ich pochodzeniem i historią narodu. Ma to swoje odzwierciedlenie również na rynku wydawniczym.

Książka Awata Asadiego *Kurdystan-Irak-Konflikt. Droga do Autonomii od czasu I wojny światowej* wprowadza w świat kurdyjskiej historii, dziejów, szczególnie tych z XX wieku, kiedy to kształtowały się idee kurdyjskiego ruchu narodowego, w sposób ściśle zhierarchizowany i uporządkowany. Autor dzieli swoje dzieło, które w pierwowzorze było pracą doktorską przekształconą później przez niego w publikację książkową, na trzy główne części: *Konflikt kurdyjski od stadium początkowego w 1917 roku do końca drugiej wojny światowej*; *Konflikt kurdyjski w Iraku w latach 1958-1968*; *Kurdyjski konflikt od ponownego przejścia władzy przez partię Baas od 1968 do 1990 roku*. W pierwszej części autor zajmuje się dyplomatyczną walką o Południowy Kurdystan pomiędzy państwami Środkowego Wschodu i siłami międzynarodowymi, analizuje brytyjską politykę w tym regionie, przedstawia kulisy targów Brytyjczyków z Turkami o prowincję Mosul oraz sytuację w tzw. Południowym Kurdystanie (terytorium znajdującym się w granicach państwa irackiego) w czasie II wojny światowej. W części drugiej przedstawia burzliwe przemiany

w polityce irackiej w latach 1958-1968, zmiany rządzących i wynikające z tego konsekwencje dla Kurdów. W części trzeciej opisuje fazy polityki Saddama Husajna wobec Kurdów, zmiany stanowisk i analizuje sytuację, która prowadziła do takich działań. Kończąc swój wywód na roku 1990, nie czyni więc elementem swojej rozprawy dziejów samej Autonomii Kurdyjskiej, która wyłoniła się po operacji „Pustynna Burza” i późniejszym odwecie wojsk irackich na Kurdach. Pokazuje etapy kształtowania się kurdyjskiej świadomości i dorastania elit do prób samostanowienia w obrębie granic państwa irackiego.

Książka Awata Asadiego jest bardzo istotnym wkładem w badania nad narodem kurdyjskim i stosunkami międzynarodowymi panującymi na Bliskim Wschodzie. Autor wykorzystał całą gamę materiałów źródłowych, publikacji z całego świata, co czyni dzieło wiarygodnym, a czytając ma się poczucie, że badania zostały wykonane rzetelnie i zajęły mu lata pracy. Dla ludzi nauki zajmujących się problematyką kurdyjską, stosunkami międzynarodowymi panującymi na Bliskim Wschodzie książka tak wnikliwie i szczegółowo analizująca sytuację Kurdów, ze szczególnym uwzględnieniem zapalnego regionu Iraku, jest źródłem wiedzy i wskazówką badawczą niezbędną do dalszego zgłębiania wiedzy o tym narodzie i jego dziejach.

Piotr Pochyły